

РЕЗЮМЕТА

НА НАУЧНИ ТРУДОВЕ

на гл.ас.д-р Ирина Тодорова Тодорова,
представени за участие в конкурс за „доцент“ в научно направление

3.4. Социални дейности, научна специалност „Социология“,

Катедра „Социални и правни науки“,

Електротехнически факултет,

Технически университет - Варна

Публикуван в Държавен вестник, брой 17 от 23 февруари 2018,

РЕЗЮМЕ НА

ТЕОРИЯ НА ДЕВИАНТНОТО ПОВЕДЕНИЕ

Учебно пособие. 172 стр. Изд. ТУ-Варна, 2017 ISBN 978-954-20-0765-4

Учебното пособие „Тория на девиантното поведение“ запознава студентите с водещите теории за същността и произхода на отклоняващото се поведение. В първа и втора тема, запознава читателите с идеите на Структурния функционализъм, Теорията на социалния контрол, Теорията на социалния конфликт, Символния интеракционализъм, Теорията за диференциалната връзка, Теорията за етикирането и Теорията за неутрализацията.

Във втора и трета тема, пособието насочва вниманието на читателите към биологичното направление в теорията на отклоняващото се поведение, наследствените предразположения и пренаталните фактори. Следвайки последователно развитието през жизнения цикъл, следващите няколко теми описват факторите на семейната среда – характера на емоционална връзка с родителите, ефектите на различните стилове родителско поведение, подражанието на родителите като модели на поведение и въздействията на наказанията. След това, вниманието на читателите се насочва към развитието на Аз-концепцията и условията при които то може да се превърне във фактор на отклонението. Специално внимание е отделено на когнитивното осмисляне на ситуацията и ефекта на възможностите на отделните индивиди да интерпретират и планират поведенчески отговор. Описан е ефекта на връзката с връстниците и случаите, в които тази връзка може да създаде или да насърчи проявите на различни форми на отклоняващо се поведение. В тема 12 е описано потенциалното въздействие на медийното насилие и влиянието, което медиите оказват върху разпространението на агресията. На последно място е описан ефекта от употребата на психоактивни вещества.

В последните три тема на учебното пособие са описани основните форми и проявления на девиантно поведение.

В учебното пособие са цитирани 196 източници, от които 13 на български език и 183 на английски език.

РЕЗЮМЕ НА

НАРЪЧНИК ПО МЕТОДИ НА СОЦИОЛОГИЧЕСКИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ

Наръчник, 119 стр. Изд. ТУ-Варна, 2014 по Проект: BG51PO001-4.3.04-0014 „Нови електронни форми на обучение в Технически университет – Варна“ ЕВРОПЕЙСКИ СОЦИАЛЕН ФОНД 2007-2013

Наръчникът по Методи на социологическите изследвания представлява отпечатан на хартиен носител вариант на електронен учебник по учебна дисциплина със същото наименование, включена в учебния план на магистърска програма по специалност „Социален мениджмънт“ за студенти от други професионални направления.

Наръчникът е разработен по предварително определени от посочения по-горе проект параметри за обем на отделните теми и структура на изложението. Той съдържа 15 теми, като изданието за студенти включва и примерни тестове за изпит.

Съдържанието е насочено към запознаване на студентите с целите и изследователските възможности на методите на социологическите изследвания. Учи ги как планират изследване, как и защо да формулират на цели, задачи и хипотези, как да изберат изследователска стратегия и обхват на изследването. Специално внимание е отделено и някои, най-често използвани видове извадки и начините на тяхното съставяне.

Няколко последователни теми запознават студентите с количествените и качествени методи на социологическите изследвания и най-вече с тези от тях, който най-често се използват в социалната практика. Три от темите в наръчника въвеждат студентите в основните принципи за съставяне на анкета, видовете въпроси и статистическата обработка на техните отговори. Други, запознават с методите интервю, фокус групи, наблюдение, изследване по литературни данни, административни записвания и документи, контент анализ, биографичен метод, монографско и етнографско изследване.

За изготвяне на наръчника за използвани 6 литературни източници на български език и 59 литературни източници на английски език.

РЕЗЮМЕ НА МОНОГРАФИЯ
NATI IN BULGARIA. (РОДЕНИ В БЪЛГАРИЯ).

Монография. 118 стр. Изд. DIRECT SERVICES, 2017 ISBN 978-619-7171-51-8.

Книгата е публикувана само на италиански език и е разпространена в организации, посредници в областта на междуанродното осиновяване в Италия.

Този труд описва резултатите от изследвания на основни въпроси, свързани с извеждането на деца от техните биологични семейства в България, техния живот в специализирани институции и приемни семейства и осиновяването им в страната и в чужбина. Идеята за него възниква в резултат на преподавателска мобилност по програма Еразъм+, по време на която бе установено, че специалистите в Италия изпитват затруднения в подкрепата на българските деца след тяхното осиновяване, поради дефицит на достатъчно и специфична за ситуацията у нас литература.

Монографията съдържа 5 глави. В първа глава са описани резултати от изследвания на причините поради, които родителите вземат решение децата им да бъдат настанени в институции; моментът, в който вземат това решение; начините, по които най-често реагират на разделите с децата си; начинът, по който се развиват отношенията между децата и техните биологични семейства след извеждане на детето от семейството; помощта, която получават децата, за да преодолеят раздялата с неговото семейство и начина, по който децата се приспособяват в домовете за деца, центровете за настаняване от семеен тип и в приемните семейства. Във втора глава са описани резултати от изследвания на развитие на децата в домовете за деца, центровете за настаняване от семеен тип и в приемните семейства. В трета глава са описани характерни особености в поведението и преживяванията на децата в домовете, центровете за настаняване от семеен тип и приемните семейства, в четвърта - здравословно състояние на децата, това на техните майката и неговото отношение към развитието и състоянието на децата. В пета глава са описани основанията за вписване на децата в регистрите за осиновяване, процедурите по международно осиновяване за осиновителите, подготовка на детето за осиновяване му.

РЕЗЮМЕ НА МОНОГРАФИЯ
**ДЕТЕТО В РОДИТЕЛСКОТО, ОСИНОВИТЕЛСКОТО, ПРИЕМНИ СЕМЕЙСТВО И
ИНСТИТУЦИОНАЛНИЯ ДОМ.**

Монография. 218 стр. Изд. Сиела, 2013 ISBN 978-954-28-1313-2

Тази монография описва резултатите от 9 годишни изследвания на българските семейства, затруднени в отглеждането на техните деца; на основанията им да потърсят помощта на държавата и основанията на държавата да предложи или сама да инициира такава. Монографията описва резултати от изследвания на ефектите от отделянето на децата от техните семейства и развитието им в различни социални услуги у нас. Отделя специално внимание на очакванията на кандидат-осиновители към децата, които биха искали да осиновят, като основа за затрудненията в процедурите по осиновяване у нас.

Монографията съдържа седем глави. Първа глава описва съвременни измерения на семейството. Втора - съвременно състояние на българското семейство и устойчивата традиция на родителското влияние в съвременния контекст. Трета глава разказва за възникването на специализираните институции за деца в България и описва специфичните последици, които оказва върху развитието на децата. Четвърта глава аргументира необходимостта от извеждане от децата от институциите и описва средствата, чрез които това може да се случи, а именно - чрез превенция на изоставянето, реинтеграция в биологичното семейство; настаняване при близки и роднини, настаняването в приемно семейство и осиновяването. Пета глава описва характерните особености на българското осиновителско семейство. Шеста глава описва спецификата на приемното семейство в България. Седма глава акцентира на взаимодействието между институциите в процеса на деинституционализация на децата, лишени от родителски грижи.

В монографията са цитирани 101 източници, от които 50 на български език и 51 на английски език.

РЕЗЮМЕ НА СТУДИЯ

ПРЕДОСТАВЯНЕ НА СОЦИАЛНАТА УСЛУГА ПРИЕМНА ГРИЖА. МОДЕЛ НА СДРУЖЕНИЕ „СЪУЧАСТИЕ“ И ОТДЕЛ ЗА ЗАКРИЛА НА ДЕТЕТО – ВАРНА. –

Студия, 51 стр. в съавторство с Илиян Ризов, Изд. Сдружение „Съучастие“. 2013

Студията е издадена и на английски език със заглавие

Foster care Social Service Provision. A Model for foster care developed by “Co-participation” Association and Department for Child Protection Varna, Bulgaria –

студия. Изд. Сдружение „Съучастие“, 2013 ISBN 978-954-9686-13-5

Студията съдържа увод, пет глави и заключение. Ирина Тодорова е автор на втора, трета, четвърта и пета глави, с общ обем 40 стр.

Студията описва модел за предоставяне на услугата Приемна грижа, разработен от сдружение „Съучастие“ и отдел „Закрила на детето“ Варна, в периода 2008-2011г. Този моделът е основан на системен подход за активна социална и психологическа работа с детето и всички свързани с него хора, от определянето му като подходящо за настаняване в приемно семейство до извеждането му от него. Моделът приема услугата като основен механизъм по пътя към трайното решаване на проблема на децата и не споделя възгледите за нея като дългосрочна услуга (освен в случаите, в които това действително е в интерес на детето). В резултат на работа по този модел, екипът от специалисти повишава възможностите на 90% от децата, с които работи, за трайна реинтеграция в биологичното семейство или осиновяване от 6 месеца до 3 години след настаняването им в приемно семейство и задържането на едва 10% от децата в приемна грижа като дългосрочна мярка за деца на тежко болни родители и крайно бедни семейства. Моделът е нагладен в годишните номинации на Фондация „Лале“ за проект на годината в социалната сфера за 2012 година.

Студията, описваща модела е преведена и публикувана и на английски език и представена на годишна конференция на Eurochild в София през 2012. Един месец по-късно, моделът е включен в международно сравнително изследване на модели за приемна грижа на Brunel University, London.

РЕЗЮМЕ НА СТУДИЯ
ДЕЦАТА В ИНСТИТУЦИЯ.
ТРУДНОСТИ В ПРОЦЕСА НА ДЕИНСТИТУЦИОНАЛИЗАЦИЯ НА ДЕЦАТА,
ЛИШЕНИ ОТ РОДИТЕЛСКИ ГРИЖИ.

Студия, 23стр. Изд. Сдружение „Съучастие” 2008, ISBN 978-954-9686-07-4,

Студията описва институционалната грижа като специфична форма на грижа за отглеждане и възпитание на деца, характерна с негативни ефекти върху когнитивното развитие на децата и тежки последици върху тяхното емоционално и социално развитие. Студията описва ефекта на тези последици върху процеса на деинституционализация на детето и огромните предизвикателства, които те отправят към биологичните, приемни и осиновителски семейства.

Студията е структурирана в увод, четири теми и заключение. Темите са – Институционалната грижа – особена форма за отглеждане и възпитание на деца; Депривация в условията на институция; Трудности в процеса на деинституционализация на деца, лишени от родителски грижи и проблеми на диагностиката на деца, които предстои да бъдат деинституционализирани.

РЕЗЮМЕ НА ДОКЛАД ОТ МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ
**„ЛИПСА НА КООРДИНАЦИЯ МЕЖДУ ИНСТИТУЦИИТЕ И ПОДКРЕПА ОТ МТСП –
ДЕМОТИВАТОРИ НА СОЦИАЛНИЯ РАБОТНИК“**,

Публикуван в сборник „Предизвикателствата пред висшето образование и научните изследвания в условията на криза” Научно тематичен сборник на доклади от Международна научна конференция, БСУ, Бургас, 2010. 241-245,
ISBN: 978-954-9370-72-0

Докладът анализира промените в организацията на социалните услуги за деца след промените през 2004г., акцентира на взаимодействието между институциите, които участват в предоставянето на услугите до 2003г. и тези, които възникват в началото на 2004г. след промените в Семейния кодекс. Той насочва вниманието към реакции на недоволство на специализираните институции за деца към прехвърлянето на функции, които до скоро единствени те са предоставяли към отделите „Закрила на детето“. Докладът описва реакциите на специалистите от специализираните институции за деца и към Съветите по осиновяване - трудностите, които изпитват да приемат промяната от абсолютната роля в избора на подходящо семейство за осиновяване на детето в частична, като членове на новосъздадения съвет.

От друга страна, докладът насочва вниманието и към опита на нововъзникнали институции да се приспособят към необходимостта да участват в разрешаването на нови и напълно непознати за тях социални проблеми, в условия на дефицит на достатъчно научно познание, на липса на квалифицирани специалисти и негативни реакциите на институциите за деца, които отказат да предат своя опит. Тези особености на преход, бележат социалната работа с деца, лишени от родителски грижи, която няколко последователни години тя преминава под сянката на взаимнопротивопоставящи се институции. Това, заключава докладът, е не просто статистически регистриран резултат, а няколкогодишни констатации за проблеми в разрешаването на сериозни социални проблеми.

РЕЗЮМЕ НА ДОКЛАД ОТ МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ
ОЧАКВАНИЯТА КАТО СОЦИАЛНО-ПСИХИЧНО ЯВЛЕНИЕ,

Публикуван в научно тематичен сборник с научни трудове, Том 49, серия 6.2.
Педагогика и психология. История, етнология и фолклор. РУ „А. Кънчев”, Русе,
2010, ISSN 1311-3321, стр.32-37.

Интересът към очакванията като социално психично явление и необходимостта от тяхното дефиниране и определение в социалната сфера възникна след изясняване на факта, че именно те регулират поведението на родителите към техните деца след раждането, определят вероятността за осиновяване и качеството на грижи за детето в приемното семейство.

За съжаление, науката не предлага системно изложение на схващанията по въпроса за очакванията, още по-малко такава, което може да обясни мястото им в съвременната социалната практика. Нещо повече, схващанията на повечето изследователи са насочени към опитите им да решат други проблеми, а не този за изясняване на същността и значението на това социално-психично явление.

Настоящия доклад прави преглед на различни концепции за очакванията, очертава различията в схващанията за техния произход и форми на проявление и завършва с опит за дефиниране на понятието. И така, според тази дефиниция - очакванията са социално-психично състояние, при което прогнозата за дадено бъдещо явление, процес, постъпка съдържа висока степен на несигурност и е свързано с желателно или нежелателно отношение към очакваното събитие. Очакванията се формират на основата на личния опит, натрупан в условията на дадена ценностно-културна среда на социалната ситуация, трайните потребности, потока на социалните роли и текущите интереси и служат за саморегулация на индивидуалното поведение и регулация, контролиране на отношенията, ситуациите и събитията в дадена общност.

За разработването на този доклад за използвани 13 източника, от които 4 на български език, 3 на руски език и 7 на английски език.

РЕЗЮМЕ НА СТАТИЯ
**НЕГАТИВИЗЪМ МЕЖДУ СОЦИАЛНИТЕ ИНСТИТУЦИИ – НЕГАТИВИЗЪМ
ОКОЛО ДЕЦАТА, ЛИШЕНИ ОТ РОДИТЕЛСКИ ГРИЖИ**

Публикувана в: За тъмната страна на човешката психика, ИК „КОТА“ София,
2010, ISBN 978-954-305-308-7, стр.187-194

Шест години след промените в Семейния кодекс, респективно и в организацията на социалните услуги за деца, негативното отношение между институциите се превръща в негативизъм към децата, лишени от родителски грижи. Шест години след промените, срещата на специалистите със съдбата на децата не може да трансформира противоречията им и да ги превърне във възможност за взаимно търсене на най-доброто решение за детето на една нова плоскост. Съпротивата към промените се оказва устойчива, а времето – недостатъчно за нейното преодоляване.

Статията анализира целенасоченото търсене на аргументи и „употребата“ от детската съдба за извличане на основания за искане за връщане към стария ред. Нещо повече, тя насочва вниманието към факта, че срещата между специалистите и характера на конфликтите по между им показва, че това не е просто спор за „надмощие“ в решението за детето, а среща на една концепция за грижа за децата от миналото с една нова, наложена с новите изменения концепция. Така, негативизмът между институциите се оказва отказ на представителите на институциите от миналото да изоставят утвърдената в годините идея и да приемат една нова идея, която настойчиво търси възможности за своето утвърждаване. Тази нова идея поставя на нова плоскост отношението към биологичното семейство, към живота на децата в институции, към развитието на алтернативни форми на институционална грижа и не на последно място към осиновяването. Приемането на тази промяна преминава през съдбата на много деца, а отказа от промяна, рефлектира върху правото на децата и техните семейства да получат по-добра грижа.

РЕЗЮМЕ НА СТАТИЯ

ИНФОРМАЦИОННИТЕ ТЕХНОЛОГИИ В ПОМОЩ НА ДИСЛЕКСИЯТА

(Съавторство с доц.д-р Велко Наумов), сп. Машиностроителна техника и технологии. Сборник ТУ, Варна, 2010, ISSN 1312-0859, стр.57-62

Статията описва резултатите от участието на екип от специалисти от Технически университет - Варна в международен проект DYS2, свързан с въвеждането на информационни технологии при лечението на младежи, страдащи от дислексия и разработването на електронна среда за стимулиране и подпомагане на техните когнитивни способности в процеса на обучение.

Статията описва възможностите на новосъздадения продукт да идентифицира наличието на дислексия при млади хора на възраст от 16 до 25 години, засегнатите познавателно процеси и степента на нарушенията и едновременно с това да осигури стимулна среда за успешно трениране на възприятията, паметта и вниманието. Тя показва начина на използване на продукта и осигурява нужните инструкции за самостоятелното ѝ прилагане в нейния електронен формат. Поредица от илюстрации визуализира цялата програма.

РЕЗЮМЕ НА ДОКЛАД ОТ НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ
СЪВРЕМЕННОТО СЕМЕЙСТВО В БЪЛГАРИЯ – ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВО НА СОЦИАЛНАТА
ПРАКТИКА КЪМ ТЕОРИЯТА

Публикувана в Научно тематичен сборник на доклади от Международна научна конференция, БСУ,
2011, ISBN 978-954-9370-81-2, стр. 364-369

Този доклад анализира динамичните процеси на развитие на българското семейство, промяната в отношенията между поколенията и цялостната организация на живот на семейните членове през последните 70 години. Преминавайки през различни етапи на развитието, докладът описва трансформацията на разширено българско семейство от началото на миналото столетие в еднородителско семейство в края на същото столетие; начинът по който поколенията се отнасят към значими теми като избор на брачен партньор, раждане и грижа за детето и пр. и отражението на тези начини върху състоянието на съвременното българско семейство. Той проследява участието на по-възрастните поколения в изборите на децата им и ефектите на по-нататъшното развитие на навосформиралото се семейство; промяната в отношението на младите към това участие и отказа им да продължат да приемат неговото съществуване. Докладът акцентира на реакциите на възрастните поколения към промените и начините, по които те санкционират децата, които отказват да следват решенията на родителите си. Докладът посочва лишаването от подкрепа, отхвърлянето и изоставянето като най-разпространи реакции на родителите спрямо децата, които не следват волята им, а това се оказва фактор, определящ развитието на едно ново основание за изоставянето на новороденото там където, родилката е останала без подкрепата и на бащата на детето си.

Така, този доклад подсказва, че трансформацията в отношенията в семейството в България в състояние на преход от една форма към друга, поражда ново основание за едно вече познато социално явление и налага необходимостта от нов подход за подкрепа и промяна в моделите на социална работа с децата и семейства в риск. Останалите без подкрепа жени, вече не се нуждаят от специализирани институции за отглеждане на децата им в условията, които те не могат да осигурят, а от възможности да развиват уменията си да полагат грижи за децата си, в условия на липса на подкрепата от партньора и родители.

Докладът е апел към науката за детайлно изследване на промените и осигуряване на нови подходи, гарантиращи помощ за семействата в риск и предотвратяване на изоставянето на деца.

РЕЗЮМЕ НА ДОКЛАД ОТ НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ
ВЪЗМОЖНА ЛИ Е ДЕИНСТИТУЦИОНАЛИЗАЦИЯТА У НАС?

Публикувана във: Взаимодействието теория-практика: ключови проблеми и решения - Научно тематичен сборник на доклади от Международна научна конференция, БСУ, 2011, ISBN 978-954-9370-81-2

Този доклад анализира проблемите на деинституционализацията в България като акцентира върху негативното отношение на специалистите в тези институции към биологичите родители на децата и връщането на децата в техните семейства. Той поставя въпроса: Възможно ли е да се постигне деинституционализация на децата, когато специалистите в институциите имат отрицателно отношение към нея?

Докладът дава редица примери за негативното отношение на институциите към този процес и припомня, че качеството на неговото развитие зависи от хората, които го осъществяват, а техните действия зависят от отношението им към процеса. И ако социалната практика демонстрира достатъчно изрази на негативно отношение на специалистите към осъщесвяването на процеса на деинституционализация, тогава какъв следва да бъде пътя за неговото осъществяване?

Това е основия въпрос, който поставя този доклад. Търсенето на отговор преминава през опит за разбиране на основанията за отношението на специализираните институции към него, през анализ на техните действия и оценка на крайния резултат. И тогава не само не намира отговор, но регистрира тенденция за развитие на същия процес в противоположната посока, а именно развитие на институционализацията на децата, лишени от родителски грижи. Тогава въпросът променя своето съдържание и поставя хипотези за стремеж към утвърждаване на концепции за грижа за децата, развивали се в десетилетия опит в работата с деца и стремеж към съхранение на институциите, като основен източник на доходи за нейните специалисти.

**РЕЗЮМЕ НА ДОКЛАД ОТ НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ
ЗА СОЦИАЛНОТО И БИОЛОГИЧНОТО В ТЕОРИЯТА ЗА СЕМЕЙСТВОТО**

Докладът е публикуван в научно тематичен сборник с доклади от Международна научна конференция, ВСУ, Варна, 2012.

През последните години изследователите често представят динамичните промени в семейството като деструктивни. Този доклад представя същите тези промени като трансформация на обединения между хора от семейни общности в друг тип общност. Той анализира процес на отминаване на външния влияния, които до преди 100 години за поддържали нуждата на хората от задължителни семейни и родови общности и навлизането на нови влияния, които насочват вниманието на личността към необходимостта да осигури индивидуалните си потребности. Тази промяна поражда нов тип обединения между хората. Понякога те включват, но понякога напълно изключват семейните членове и поставят на тяхно място такива, чиито потребности и нужди, предполагат взаимно осигуряване на значими преживявания и усещане за себerealизиране. Така възникват нови обединения, които изпълняват функции, които някога са били изпълнявани само от семейните членове. Тези обединения са с висока степен на значимост за личността и поради това днес те „съперничат“ по своята същност на семейството.

Семейните членове днес избират не само партньор. Те избират и децата си и продължителността на съвместното си съжителство; споделят страховете си с онези, които биха ги разбрали, независимо дали ги познават или не, дали го правят в пряк контакт с тях или използват за целта електронните мрежи. Хората днес създават виртуални връзки, чиято значимост за някои от тях е по-висока от тази с членовете на семейство.

Анализът на тези промени завършва с идеята, че трансформацията е резултат на нови потребности, на ново отношение към индивидуалните потребности и съответно на търсене на нови форми за тяхното удовлетворяване.

РЕЗЮМЕ НА ДОКЛАД ОТ НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ
МОДЕЛИ НА СОЦИАЛНА РАБОТА И СЪВРЕМЕННАТА СОЦИАЛНА ПРАКТИКА.

Публикуван в Научно тематичен сборник на доклади от Международна научна конференция, ТУ, Варна, 2012.

Докладът анализира развитието на идеята за подкрепа на хората в неравностойно положение през ХХ век. ХХ век е век на остри дискусии за идеологическите аспекти на социалната работа. Оформят се възгледи за социалната работа, развиват се практики в отговор на индивидуалните нужди на хората. Подкрепя се развитието на способността на хората да се приспособят към живота и да осъществят вътрешни промени в посока на по-добра реализация в социума.

В България, в началото на ХХ век, благотворителни дружества и организации развиват идеята, че изпадналите в риск не могат да задоволят сами нуждите си и за това трябва държавата да поеме грижи за тях. Няколко години по-късно, в периода след Втората световна война, тази идея се променя. Държавата се оттегля от абсолютната грижа за рисковите групи и свежда помощта си до осигуряване на възможност те сами да покрият своите нужди и да преодоляват проблемите си. През 90-те години паралелно със социалното осигуряване у нас се развива и социалното подпомагане. Проблемите на хората в риск и хората в неравностойно положение излизат отново на преден план. Развиват се услуги в отговор на индивидуалните нужди на хората и такива, насочени към облекчаване на трудностите, които хората в неравностойно положение изпитват.

Развитието на тези нови услуги, извежда на повърхността множество от нови проблеми. Силата, с която тези проблеми заявяват себе си обаче, не отговоря на темповете, с които се идентифицира спецификата им и установява причинната им обусловеност. Спешната необходимост от предприемане на мерки за преодоляване им, насочва вниманието към последиците и въвежда подход на социална работа, насочен към преодоляване на проблема в неговото развитие и овладяване на негативните отражения от съществуването му като измества вниманието от неговия произход.

РЕЗЮМЕ НА ДОКЛАД ОТ НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ
ТЕОРЕТИЧНИТЕ ПОСТИЖЕНИЯ НА СОЦИАЛНИТЕ НАУКИ И ПРАКТИЧЕСКИТЕ РЕЗУЛТАТИ ОТ
ПОСТИЖЕНИЯТА ИМ В СОЦИАЛНАТА РАБОТА.

Публикуван в научно тематичен сборник на доклади от Международна научна конференция, ТУ,
Варна, 2012

Този доклад цели да насочи вниманието към липсата на добра координация между социалните науки и социалната практика в България. Дългият опит на страни с традиции в социалната работа отдавна показва, че когато политиката, е лишена от достатъчно изследвания, респективно и разбирания за произхода и същността на проблемите, то вместо да се разрешават, те най-често се задълбочават. Липсата на достатъчно познание често води до външни за страната ни интерпретации, които не винаги могат да дадат верни обяснения за спецификата на развитието им в нашата страна. Потребността от методи за овладяване на проблемите, с които все още не са разработен в нашата страна също води до преписване на „чужди“ механизми”, а те, невинаги водят до удовлетворителни за страната ни резултати.

Връзката между социалната работа и социалните науки е нееднозначна. Някои автори очертават различни периоди на взаимодействие между социалната работа и социалните науки, като тръгват от времето, когато социалната работа е сравнително неразграничима от социалните науки, и стигат до наши дни, когато се търсят възможности за взаимно обогатяване.

Разминаването между социалните науки и социалната работа в България все още е съществено. Социално значимите за социалната работа проблеми остават неразпознати от социалните науки. Резултатите от научно изследователски търсения, остават изолирани от социалната практика.

Този доклад защитава идеята, че качеството на социална работа, респективно успешността на социалната политика зависят от успешността на интеграция на социалните науки и социалната работа в страната.

РЕЗЮМЕ НА СТАТИЯ
ЗА НОВИТЕ ФОРМИ И РОЛИ НА СЕМЕЙСТВОТО, В КОНТЕКСТА НА
ЗАРАЖДАЩИТЕ СЕ НОВИ ОБЩЕСТВЕНИ ОТНОШЕНИЯ

Публикувана в сборник „Жизнени светове в социологията”, Изд. АСКОНИ-ИЗДАТ,
2013г., ISBN:978-954-383-068-8, стр.272-285

Трансформациите в семейството днес представляват сериозно предизвикателство пред изследователите, чиято цел е да установят какви са съвременните параметри на това социално явление, какви са връзките между членовете на семейството, какво всъщност е семейство, какви са функциите му и какво би било днешното съдържание на евентуалната му дефиниция.

В годините, понятието семейство е означавало предимно връзките между брачни партньори и родените от тях деца. Акцент в дефиницията е била едновременно кръвната връзка, обединяваща членовете на едно семейство и факта на тяхното съвместно съжителство. Тяхното обединяване, едновременно с това и обединяването на брачните партньори за и около децата, е било считано за основна функция на семейството.

Съвременното разбиране за семейството вече не поставя акцент върху съвместното живее, домакинството, връзките между членовете (и не поставя въпроса биологични или социални са те). Не акцентира и върху функциите му да възпроизвежда семейните членове. Не акцентира върху обществените „предписания” и регламенти.

Днес вниманието се насочва към отношенията. Възникват определения като привързаност, зависимост, сходство, сътрудничество. Понятието „семейство” все по-често дефинира обединения от хора, възникнали на основание на тези определения и все по-рядко на тези, познати ни от разбиранията за семейството до сега.

РЕЗЮМЕ НА ДОКЛАД ОТ НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ
СОЦИАЛНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИ ДЕТЕРМИНАНТИ НА ПРОСОЦИАЛНОТО
ПОВЕДЕНИЕ В УСЛОВИЯ НА БЕДСТВИЯ

Публикуван в сборник с доклади от научна конференция на ВВИ „Васил Левски,
Велико Търново, 2013

Този доклад анализира различни социално-психологическите детерминанти и комбинации от социално-психологически детерминанти на просоциалното поведение. Сред тях са – социалните норми и начините, по които хората интериоризират тези норми; моралната обвързаност с възникналата ситуация и очакването за възнаграждение; съзнателно и несъзнателно търсене на възможности за удовлетворяване на егоистични потребности; необходимост и размер на разходите, които трябва да направи помагачното лице; възможната печалба – измерена както в усещането за лично удовлетворение, така и в материална облага, възможност за достигане на определен пост и др.; комбинация от егоистични и алтруистични мотиви; влияние на религията (като убежденията обикновено се диктуват от религиозната доктрина и не винаги съответстват напълно на убежденията на помагачия); наличието на биологична или емоционална връзка с лицето, което се нуждае от помощ; ниво на еволюционно развитие на помагачното лице; принадлежност към група; етническа принадлежност и отношението на неговата етническа група към етническата група, към която принадлежи пострадащото лице; вида на населеното място, в което е родено и отгледано помагачното лице (колкото по-малко е населеното място, толкова е по-голяма вероятността то да помогне); пол на помагачното лице; локус на контрол; чувство за вина; липсата и наличие на други хора, готови да окажат помощ и др.

**РЕЗЮМЕ НА ДОКЛАД ОТ НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ
АНАЛИЗ НА ЕФЕКТИВНОСТТА НА ПОЛИТИКАТА НА
ДЕИНСТИТУЦИОНАЛИЗАЦИЯ НА ГРИЖИТЕ ЗА ДЕЦА В РЕПУБЛИКА
БЪЛГАРИЯ**

(В съавторство с Петров, Т.) Публикуван в сборник доклади от Международна конференция „УНИТЕХ’ 2013” Габрово, том IV, стр. 223-227 ISSN 1313-230X

По данни на Държавната агенция за закрила на детето, през последните 10 години броя на децата в институции спада

Този доклад анализира ефективността на политиката по деинституционализация на децата, лишени от родителски грижи в България на основата на количествени данни за броя на изведените деца от специализирани институции. Специален акцент, докладът поставя върху начините на извеждане на децата от институции и местата, в които те биват настанявани след това. Той посочва, че значителна част от децата постъпват в друга социална услуга или преминават в друг тип институции. Това показва, че на този етап, процесът на деинституционализация основно означава преминаване на децата от една услуга в друга и все още не води до тяхното трайно извеждане от домовете.

Тези данни говорят за сериозни проблеми в ефективността на политиката за закрила на детето – проблеми от фундаментално естество, от структурно естество; от темпорално естество, анализирани по-подробно в доклада.

Докладът заключава, че с оглед повишаване на ефективността на различните политики по закрила на детето е необходимо да се въведат сериозни промени при тяхното формулиране и начините за практическа реализация.

РЕЗЮМЕ НА ДОКЛАД ОТ НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ
СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА ЕФЕКТИВНОСТТА НА СОЦИАЛНИТЕ УСЛУГИ ЗА
ДЕЦА, ЛИШЕНИ ОТ РОДИТЕЛСКИ ГРИЖИ В ПРОЦЕСА НА
ДЕИНСТИТУЦИОНАЛИЗАЦИЯ В ПЕРИОДА 2008-2012Г.

(В съавторство с Петров, Т.). Сборник доклади от Международна конференция
„УНИТЕХ’ 2013” Габрово, том IV, стр. 228-232 ISSN 1313-230X

Този доклад описва резултатите от сравнително изследване на ефективността на различни социални услуги за деца в контекста на процеса на деинституционализация в период 2008г.-2012г.

Изследването показва, че най-ефективна в борбата с институционализацията на деца е мярката реинтерация в биологичното семейство. Чрез реинтерация в биологичните семейства в изследвания период са изведени най-много деца от специализирани институции. На второ място се нарежда осиновяването в страната и чужбина, с относителен дял на децата приблизително равен на този на децата върнати в семействата на техните близки.

На трето място се нарежда настаняването в приемно семейство. Най-малко деца са изведение от институции чрез настаняване при близки и роднини.

Сравнителния анализ на развитието на социалните услуги в общността и мерките, прилагани в хода на реализация на политиката по деинституционализация показват твърде разнородна картина на тяхната ефективност. Като цяло социалните услуги в общността са твърде скъпи, а крайния ефект от тях (измерен с броя на обхванатите лица) не е особено голям, а приноса им за деинституционализацията като цяло не съответства на вложените средства.

Значително по-голям е принос и по-висока ефективност, при много по-ниски разходи показват мерките реинтерация в биологичното семейство и осиновяване в страната и чужбина. Независимо от някои обективни ограничения при тяхното приложение, този извод означава, че при формулиране на политиките за закрила на детето, тези мерки трябва да се развиват като приоритетни.

РЕЗЮМЕ НА СТАТИЯ

ДЕ-ИНСТИТУЦИОНАЛИЗИРАНЕ НА ИНСТИТУЦИОНАЛИЗИРАНОТО ДЕТЕ

Публикуван в сп. „Съвременна хуманистика”, Изд. БСУ, бр.2/2013, ISSN 1313-9924, стр. 49-55

Много проучвания показват, че раздялата на детето с неговото биологично семейство и последвалото настаняване в специализирана институция (или алтернативна услуга) има траен негативен ефект върху цялостното му развитие. Институционалната грижа не се намира в състояние да удовлетвори в достатъчна степен нуждите на децата. Дефицитите – пораждат последици върху когнитивното и емоционално-социално развитие, които трудно могат да бъдат превъзможани. С времето, проблемите се задълбочават. Това затруднява процеса на извеждане на детето от институцията и връщането в семейството, настаняването в приемно семейство и осиновяването.

„Белезите“ на институционалната грижа влияят и върху процеса на приспособяване на семействата към децата, а в резултат и на взаимната адаптация към новата житейска ситуация.

„Де-институционализацията“ е труден и продължителен процес. Мнозина считат, че извеждането на детето от институцията е моментът, който поставя край на институционализацията му. Този доклад развива идеята, че ефектите на институционализацията влияят продължително на детето и неговото семейство, определят цялостния процес на приспособяването на цялото семейство и едва когато и ако процесът на приспособяване приключи, може да се говори за деинституционализация на детето. Докладът посочва също, че в редица случаи, въпреки, че детето е било изведено от институция, „де-институционализирането му“ никога не се осъществява.

РЕЗЮМЕ НА СТАТИЯ
СОЦИОДЕМОГРАФСКИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ДЕЦАТА, ВПИСАНИ В
НАЦИОНАЛНИЯ РЕГИСТЪР ЗА ОСИНОВЯВАНЕ И В РЕГИСТЪРА НА ДЕЦАТА
ЗА МЕЖДУНАРОДНО ОСИНОВЯВАНЕ, ЗА КОИТО ПОВЕЧЕ ОТ 1 ГОДИНА
СЪВЕТИТЕ ПО ОСИНОВЯВАНЕ НЕ МОГАТ ДА ОПРЕДЕЛЯТ ПОДХОДЯЩ
ОСИНОВИТЕЛ

В съавторство с Кремена Господинова (студент), Публикуван в Годишник на ТУ-
Варна, 2016

Невъзможността Съветите по осиновяване да определят подходящ осиновител за голяма част от децата, вписани в регистъра за осиновяване е един от най-значимите проблеми на деинституционализацията на децата, лишени от родителски грижи в РБългария. Търсенето и разбирането на причините за това явление е от съществено значение в планирането и осъществяването на подходящи политики за осигуряване на адекватни грижи за деца и преодоляване на институционализирането на децата от рискови семейства.

Представеното в този доклад изследване на социодемографските характеристики на децата, които се задържат в регистрите за осиновяване у нас е първо по рода си. Изводите му се основават на данни от документи на описаните институции, въз основа на които съветите по осиновяване вземат решения. Качеството на тези данни е поставяно под съмнение многократно и вероятността те да са неточни, непълни и неверни е много голяма (и това е един от сериозните проблеми в социалната работа у нас). Независимо от това обаче, именно с тези данни съветите по осиновяване определят подходящ осиновител за всяко дете.

Това изследване няма за цел да анализира качеството на информацията от документите на децата. То анализира, при това само количествено данните, с които работи съвета по осиновяване, за да направи на един по-късен етап оценка на несъответствието между характеристиките на децата и очакванията на осиновителите като единствено основание за нереализиращите се осиновявания у нас.

РЕЗЮМЕ НА СТАТИЯ

СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА НЕГАТИВНИТЕ ПОСЛЕДИЦИ ОТ ОТГЛЕЖДАНЕТО НА ДЕЦА В УСЛОВИЯТА НА ДОМ ЗА ДЕЦА, ЛИШЕНИ ОТ РОДИТЕЛСКА ГРИЖА И ЦЕНТЪР ЗА НАСТАНЯВАНЕ ОТ СЕМЕЕН ТИП

В съавторство с Веселина Кирякова, публикувано в годишник на ТУ- Варна

Години наред учени от цял свят, включително и у нас, доказват негативните последици от институционалната грижа върху развитието на децата. Независимо от усилията за реструктуриране на тези институции, колективната грижа не успя да преодолее състоянието на дефицит, което създава и да осигури подходяща среда за успешното развитие на децата. Създадените през последните няколко години у нас центрове за настаняване от семеен тип, правят опит да предложат нов тип грижа за деца, с ограничени възможности за институционализация. Изследване като това показва каква е разликата в развитието и постиженията на децата, отглеждани в стария и нов тип институции за деца.

Това е едно от първите изследвания у нас, сравняващи развитието на децата в институции и новосъздадените им алтернативи – Центрове за настаняване от семеен тип.

Изводите се основават на наблюдения и изследване на нервно-психическото развитие на децата по различни показатели чрез адаптирани тестови методики.